

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

БАНКАРСКИ СЕКТОР У СРБИЈИ

Извештај за I тромесечје 2015. године

Јул 2015. године

Садржај:

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ	3
1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије	3
1.2. Концентрација и конкуренција	4
2. ПРОФИТАБИЛНОСТ	7
2.1. Показатељи профитабилности	7
2.2. Структура резултата	9
2.3. Оперативни добитак	10
2.4. Оперативни расходи	11
3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	12
3.1. Ниво и структура	12
3.2. Класификована актива	14
3.3. Кредити	15
3.3.1 Проблематични кредити	16
4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	24
4.1. Ниво и структура	24
4.2. Депозити	25
4.4. Односи са иностранством	28
4.5. Субординиране обавезе	29
5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ	30
6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА	32
7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА	33
8. ДЕВИЗНИ РИЗИК	35
9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	35

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ

1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије¹

Банкарски сектор Србије је на крају првог тромесечја 2015. године пословао са непромењеним бројем банака² у односу на крај 2014. године. На крају марта 2015. године, банкарски сектор Србије је пословао кроз организациону мрежу од 1.765 пословних јединица (22 мање у односу на крај 2014. године), са 24.753 запослена (353 запослена мање у односу на претходно тромесечје).

До промена у организационој мрежи банака је дошло код 12 банака – 6 банака је повећало број организационих јединица, а код 6 је дошло до смањења, при чему је смањење изузетно концентрисано код 2 банке које су у збиру смањиле организациону мрежу за 25 јединица.

Табела 1.1.1. Преглед одабраних параметара банкарског сектора Србије

	Број банака	Актива		Капитал		Мрежа		Запослени	
		млрд РСД	Учешће %	млрд РСД	Учешће %	Бр. посл. Јединица*	Учешће %	Бр. зап.	Учешће %
Банке у власништву домаћих лица	8	739	25,1%	156	25,1%	512	29,0%	6.182	25,0%
Државне	6	559	19,0%	97	15,6%	450	25,5%	5.403	21,8%
Приватне	2	180	6,1%	59	9,5%	62	3,5%	779	3,2%
Банке у власништву страних лица	21	2.205	74,9%	466	74,9%	1.253	71,0%	18.571	75,0%
Италија	2	745	25,3%	166	26,7%	256	14,5%	4.119	16,6%
Аустрија	3	442	15,0%	98	15,8%	212	12,0%	3.409	13,8%
Грчка	4	413	14,0%	92	14,8%	310	17,6%	4.874	19,7%
Француска	3	296	10,1%	47	7,5%	215	12,2%	2.605	10,5%
Остали	9	309	10,5%	63	10,1%	260	14,7%	3.564	14,4%
Укупно банкарски сектор	29	2.944	100%	622	100%	1.765	100%	24.753	100%

* пословне јединице обухватају све облике делова пословне мреже: централе, филијале, експозитуре, шалтери и друге пословне јединице.

Извор: Народна банка Србије.

¹ Сви подаци у Извештају дати су на основу финансијских извештаја које су банке дужне да достављају Народној банци Србије, а које нису ревидирали екстерни ревизори, нити је њихова исправност била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

² Иако је Народна банка Србије издала дозволу за рад „MIRABANK a.d. Beograd“ 16.12.2014. године, а 05.02.2015. године извршен је упис правног лица у регистар Агенције за провредне регистре – банка је оперативно почела са радом 06.04.2015. године, због чега неће бити предмет анализа у оквиру Извештаја за прво тромесечје 2015. године.

Висок ниво концентрације изражен је и у смањењу људских ресурса где су по основу консолидације броја запослених две банке смањиле број запослених за 349 лица. Додатних 9 банака смањило је број запослених за укупно 85 лица, 6 банака пословало је са непромењеним бројем, а 12 банака је повећало број запослених за укупно 81 лице.

Укупна актива банкарског сектора Србије на крају првог тромесечја 2015. године износила је 2.943,7 милијарди динара, што представља смањење од 25,2 милијарде динара у односу на претходно тромесечје, док је капитал банака у истом периоду повећан за 9,0 милијарди динара и на крају марта 2015. године је износио 622,8 милијарди динара.

Иако је посматрано према пореклу власништва, до смањења aktive дошло у свим категоријама, промене у структури власништва банкарског сектора Србије последица су у највећој мери значајнијег смањења active код банака домаћег порекла, тј. банака у државном власништву (смањење од 0,24 процентна поена, односно 12,1 милијарде динара) и власништву домаћих приватних лица (смањење од 0,19 процентна поена, 7,2 милијарди динара). Истовремено, услед мањег смањења active код банака у страном власништву од 6,0 милијарди динара, банке страног порекла повећале су учешће у укупној активи за 0,43 процентних поена.

Доминантно учешће у укупној активи банкарског сектора и даље имају банке пореклом из Италије, Аустрије и Грчке са кумулативним учешћем (9 банака) од 54,4% active банкарског сектора Србије – повећање од 0,58 процентних поена у односу на крај 2014. године.

1.2. Концентрација и конкуренција

Банкарски сектор Србије остаје конкурентно сегментиран у свим кључним категоријама, тј. посматрањем вредности Херфиндал-Хиршмановог³ индекса очигледно је одсуство концентрације активности банака имајући у виду да су вредности овог показатеља за све кључне категорије испод нивоа од 1.000.

Највиши ниво концентрације је и даље у категоријама депозита (превасходно депозита становништва) и прихода од накнада.

Десет највећих банака у Србији према категорији нето билансне active учествује са 76,2% у укупној нето активи банкарског сектора, и са 75,5% и 78,0% у категоријама укупних кредита и укупних депозита банкарског сектора.

³ Херфиндал-Хиршманов индекс концентрације се израчунава као сума квадрираних учешћа појединачних банака у укупној категорији која се посматра (актива, кредити, депозити итд.). Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2.1. Показатељи концентрације и конкуренције

	Првих 5 банака	Првих 10 банака	HHI*
	Учешће (%)		
Актива	53,8	76,2	790
Кредити (укупни)	53,7	75,5	762
Кредити становништву	48,9	75,8	714
Кредити привредним друштвима	55,0	76,3	766
Депозити (укупни)	53,2	78,0	825
Депозити становништва	55,6	80,7	914
Приходи (укупни)	51,5	76,7	752
Приходи од камата	51,2	74,9	735
Приходи од накнада	56,4	80,3	847
*Херфиндал-Хиршман индекс концентрације.			
Извор: Народна банка Србије.			

Током првог тромесечја 2015. године услед повећања билансне активе код банке „Poštanska štedionica a.d. Beograd“, односно смањења код „Нуро Алре-Адриа-Банк а.д. Београд“ дошло је до промена у ранг листи највећих банака у Србији на деветом и десетом месту. Највећа банка у Србији је „Banca Intesa“ са учешћем од 15,7% у укупној билансној активи.

Табела 1.2.2. Ранг листа десет највећих банака према критеријуму билансне активе

	31.03.2014.			31.12.2014.			31.03.2015.						
	млрд РСД	%	Ранг	млрд РСД	%	Ранг	млрд РСД	%	Ранг	Δ	Г	Δ	Т
Banca Intesa A.D.- Beograd	446	15,8%	1	473	15,9%	1	463	15,7%	1	—	—	—	—
Komercijalna banka A.D.- Beograd	374	13,2%	2	406	13,7%	2	393	13,4%	2	—	—	—	—
Unicredit Bank Srbija A.D.- Beograd	248	8,8%	3	265	8,9%	3	282	9,6%	3	—	—	—	—
Raiffeisen Banka A.D.- Beograd	212	7,5%	5	224	7,5%	4	230	7,8%	4	↑	—	—	—
Societe Generale banka Srbija A.D.- Beograd	215	7,6%	4	222	7,5%	5	217	7,4%	5	↓	—	—	—
Agroindustrijska komercijalna banka "AIK banka" A.D.- Niš	150	5,3%	7	173	5,8%	6	168	5,7%	6	↑	—	—	—
Eurobank A.D.- Beograd	154	5,5%	6	146	4,9%	7	142	4,8%	7	↓	—	—	—

Vojvođanska banka A.D.- Novi Sad	109	3,9%	10	123	4,1%	8	122	4,1%	8	↑	—
Banka Poštanska štedionica A.D.- Beograd	111	3,9%	9	113	3,8%	10	115	3,9%	9	—	↑
Hypo Alpe-Adria-Bank A.D.- Beograd	119	4,2%	8	119	4,0%	9	113	3,8%	10	↓	↓
Извор: Народна банка Србије.											

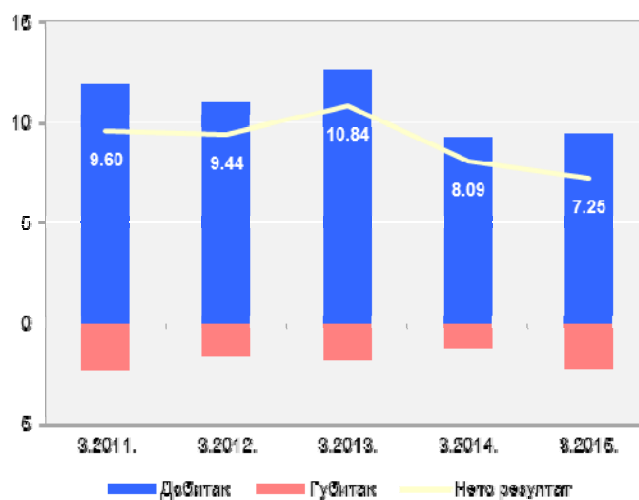
2. ПРОФИТАБИЛНОСТ

2.1. Показатељи профитабилности

Нето резултат банкарског сектора Србије у првом тромесечју 2015. године, пре свега под утицајем повећања губитака, је на најнижем нивоу у последње 4 године. На крају марта 2015. године нето резултат је износио 7,25 милијарди динара, што представља смањење од 0,83 милијарде динара у односу на исти период претходне године.

На крају првог тромесечја 2015. године 17 банака је пословало са позитивним резултатом у укупном износу од 9,49 милијарди динара, док је 12 банака пословало са губитком од укупно 2,24 милијарде динара. Као и током претходног периода, позиције добитка и губитка банкарског сектора су изузетно концентрисане. На крају марта 2015. године само 2 банке доприносе укупном губитку са 51,3%, док 2 банаке са највећим добитком доприносе са 47,9% укупним приходима банкарског сектора.

Графикон 2.1.1. Резултат пре опорезивања
У млрд РСД

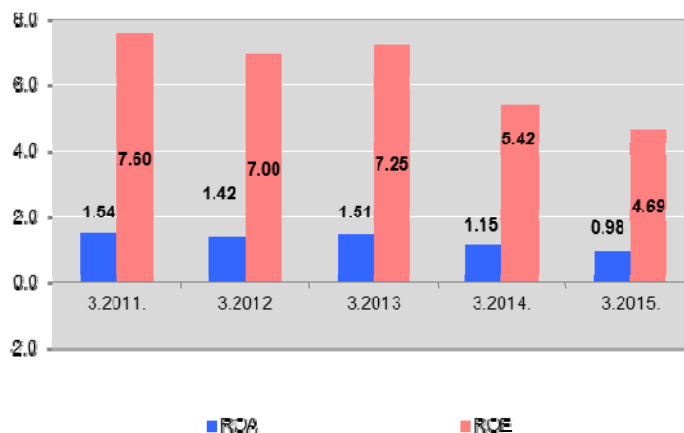
Извор: Народна банка Србије.

Кумулативни резултат банкарског сектора на крају првог тромесечја 2015. године резултирао је показатељима профитабилности ROA⁴ и ROE⁵ од 0,98% и 4,69%, респективно.

⁴ Return on assets – Принос на активу

Графикон 2.1.2. Показатељи профитабилности
банкарског сектора

у %

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано по *peer*⁶ групама, банке које припадају групи највећих банака у банкарском сектору Србије оствариле су једине профит на групној основи, док су банке које чине групу банака средње величине и групу малих банака пословале са губитком.

Табела 2.1.1. Преглед банака са највећим добитком и губитком
у млн РСД

31.03.2015.	
Банке са највећим нето добитком	
Unicredit Bank Srbija A.D.- Beograd	2.341
Banca Intesa A.D.- Beograd	2.205
Raiffeisen Banka A.D.- Beograd	942
Societe Generale banka Srbija A.D.- Beograd	810
Eurobank A.D.- Beograd	729
Банке са највећим нето губитком	
Нуро Alpe-Adria-Bank A.D.- Beograd	-643
Sberbanka Srbija A.D.- Beograd	-506
Telenor banka A.D. - Beograd	-345
Piraeus Bank A.D.- Beograd	-344
Marfin Bank A.D.- Beograd	-115

Извор: Народна банка Србије.

⁵ *Return on equity* – Принос на капитал⁶ Скупови банака груписани по величини билансне активе (*peer 1* – преко 5% учешћа у укупној билансној активи, *peer 2* – од 1 до 5% учешћа у укупној билансној активи, *peer 3* – испод 1% учешћа у укупној билансној активи)

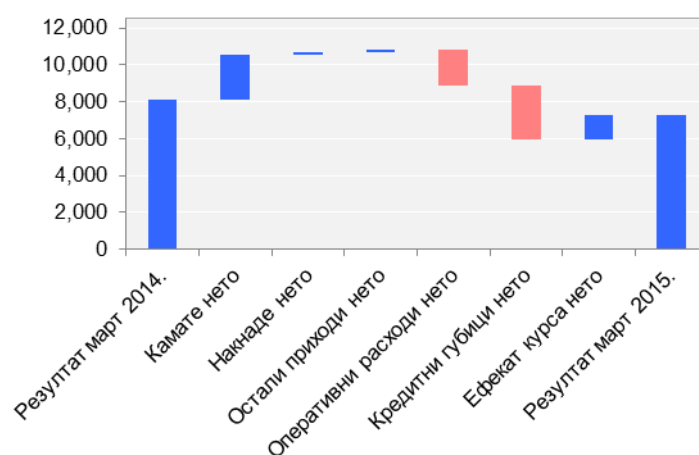
2.2. Структура резултата

На промене нето прихода банкарског сектора на крају првог тромесечја 2015. у односу на исти период претходне године најзначајније су позитивно утицали раст нето прихода по основу камата и ефекат курса, док су негативно најзначајнији утицај имали раст оперативних расхода и нето кредитних губитака.

На крају првог тромесечја 2015. године нето приходи од камата повећани су на годишњем нивоу за 2,44 милијарде динара (на крају првог тромесечја 2015. године износе 32,33 милијарде динара), превасходно по основу смањења каматних расхода за 3,5 милијарде динара, док су приходи од камата мањи за 1,1 милијарду динара.

Раст нето оперативних расхода у истом периоду у највећој мери је последица повећања нивоа расхода на рачуну 668 – „Остали расходи“⁷ као последица књижења расхода по основу примене тачке 2. Одлуке о мерама за очување финансијске стабилности система у вези са кредитима индексираним у иностраној валути („Службени гласник РС“ бр. 21/2015 и 51/2015).

Графикон 2.2.1. Структура резултата
У млн РСД

Извор: Народна банка Србије.

Нето кредитни губици⁸ на крају првог тромесечја 2015. године износе 10,70 милијарди динара, што представља 18,3% нето кредитних губитака исказаних на крају 2014. године. Банке остварују кредитне губитке превасходно по основу билансних позиција (10,98 милијарди динара), док је по основу ванбилансних ставки банкарски сектор имао нето приход од 0,42 милијарде динара.

⁷ Одлука о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за банке („Службени Гласник РС“ бр. 71/2014 и 135/2014)

⁸ Нето расходи по основу обезвређења финансијских средстава и кредитно ризичних ванбилансних ставки

Нето ефекат курса ⁹ за прво тромесечје 2015. године износи 2,20 милијарди динара (на крају 2014. године: 8,08 милијарди динара), од чега је банкарски сектор остварио нето приходе од курсних разлика по основу уговорене валутне клаузуле 9,42 милијарди динара, док је по основу курсних разлика по основу девизних потраживања и обавеза остварен расход од 7,22 милијарде динара.

Табела 2.2.1. Промене кључних елемената профитабилности банака					
у млн РСД	Резултат	Кamate нето	Накнаде нето	Кредитни губици	Ефекат курса
31.03.2014	8.086	29.889	8.251	8.580	2.498
31.03.2015.	7.252	32.328	8.389	11.470	3.758
	-10%	8%	2%	34%	50%
Промена	↓	↑	↑	↑	↑

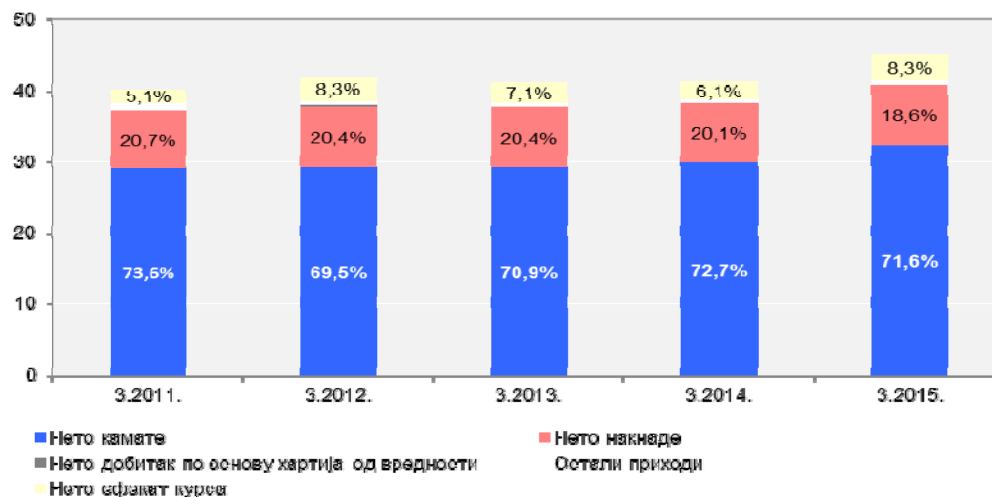
Извор: Народна банка Србије.

2.3. Оперативни добитак

Укупан оперативни добитак банкарског сектора на крају првог тромесечја 2015. године износио је 45,14 милијарди динара, што представља повећање од 4,0 милијарде динара, односно 9,8% у односу на исти период претходне године. Најзначајнији позитиван допринос повећању оперативног добитка дале су категорије нето прихода од камата и нето ефеката курса.

Графикон 2.3.1. Структура оперативног добитка

У млрд РСД

Извор: Народна банка Србије.

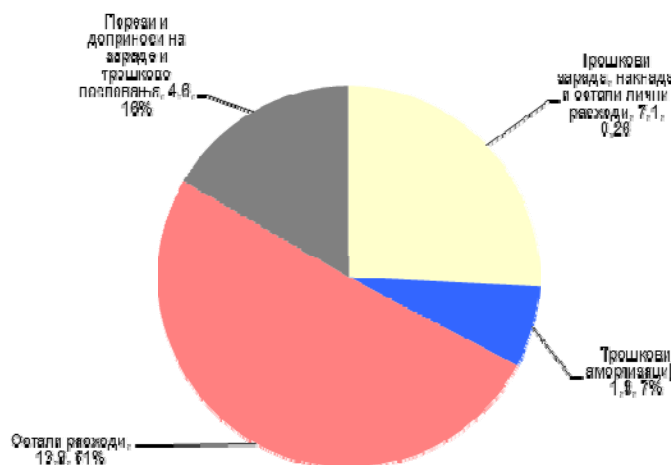
⁹ Нето приходи од курсних разлика и ефеката уговорене валутне клаузуле

2.4. Оперативни расходи

Оперативни расходи¹⁰ банкарског сектора Србије на крају првог тромесечја 2015. године износе 27,38 милијарди динара, у висини 24,3% износа ових расхода исказаних у 2014. години. Трошкови зарада за прво тромесечје 2015. године су у износу од 10,08 милијарди динара, нешто испод просека за тромесечје (97,4%) у 2014. години (и поред смањења броја запослених за 990 у односу на просек 2014. године).

Трошкови амортизације на крају првог тромесечја 2015. године износе 1,91 милијарди динара (незнатно мањи у односу на просек за 2014. годину), док су остали расходи у износу од 15,30 милијарди динара.

Графикон 2.4.1. Структура оперативних расхода
31. март 2015

Извор: Народна банка Србије.

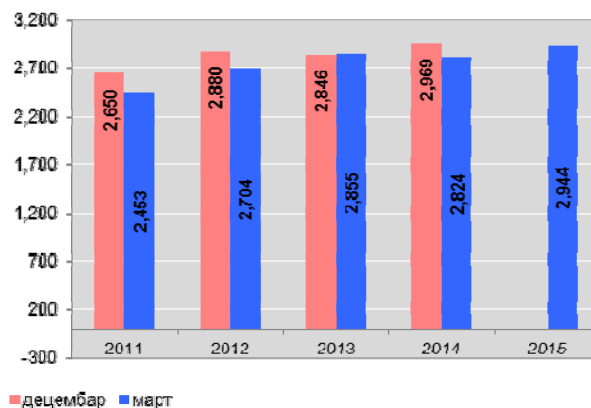
¹⁰Трошкови зарада, накнада зарада, пореза и доприноса и остали лични расходи, трошкови амортизације, расходи оперативног пословања (трошкови материјала и производних услуга, нематеријални трошкови, порези и доприноси) и остали расходи (од продаје, расходања, мањкови, штете)

3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

3.1. Ниво и структура

Нето актива банкарског сектора Србије на крају првог тромесечја 2015. године је износила 2.943,7 милијарди динара, што представља смањење од 25,2 милијарде динара, односно 0,9% у односу на претходно тромесечје.

Графикон 3.1.1. Укупна актива банкарског сектора
У млрд РСД

Извор: Народна банка Србије.

Кључни допринос смањењу укупне aktive банкарског сектора дало је смањење позиције Кредита и потраживања банака, која је на крају првог тромесечја 2015. године 55,3 милијарде мања у односу на последње тромесечје 2014. године. До пада је дошло у највећој мери по основу смањења кредита за ликвидност и обртна средства (30,1 милијарду динара), датих ненаменских депозита у страној валути (20,6 милијарди динара) и НБС репо уговора (7,5 милијарде динара).

Истовремено, најзначајније повећање евидентирано је на позицији Готовине и средстава код централне банке која је током првог тромесечја 2015. године увећана за 29,4 милијарде динара. До најзначајнијег повећања је дошло на позицији Депонованих вишкова ликвидних средстава код Народне банке Србије у износу од 48,3 милијарде динара, уз истовремено смањење нивоа средстава на жиро рачунима од 22,9 милијарди динара.

Категорија Кредита и потраживања има доминантан удео у активи банкарског сектора Србије са 62,7%. Поред ове категорије, значајно учешће имају и категорије Готовине и средстава код централне банке (17,5%) и Финансијских средстава (15,6%).

Табела 3.1.1. Промена кључних позиција aktive банкарског сектора

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на 31.12.2014. године	
	31.03.2015.	Номинална	Релативна
Готовина и средства код централне банке	514.978	29.430	6,1%
Кредити и потраживања	1.846.888	-55.267	-2,9%
од банака и ДФО	205.885	-38.609	-15,8%
од комитената	1.641.003	-16.659	-1,0%
Финансијска средства	460.400	4.861	1,1%
по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању	12.422	2.039	19,6%
која се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха	3.192	1.475	85,9%
расположива за продају	361.656	-5.552	-1,5%
која се држе до доспећа	83.130	6.899	9,1%
Некретнине, постројења и опрема	50.494	-970	-1,9%
Инвестиционе некретнине	16.288	921	6,0%
Остало	54.606	-4.222	-7,2%
Укупна билансна сума банкарског сектора	2.943.654	-25.247	-0,9%

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 3.1.2. Структура aktive банкарског сектора
31. март 2015

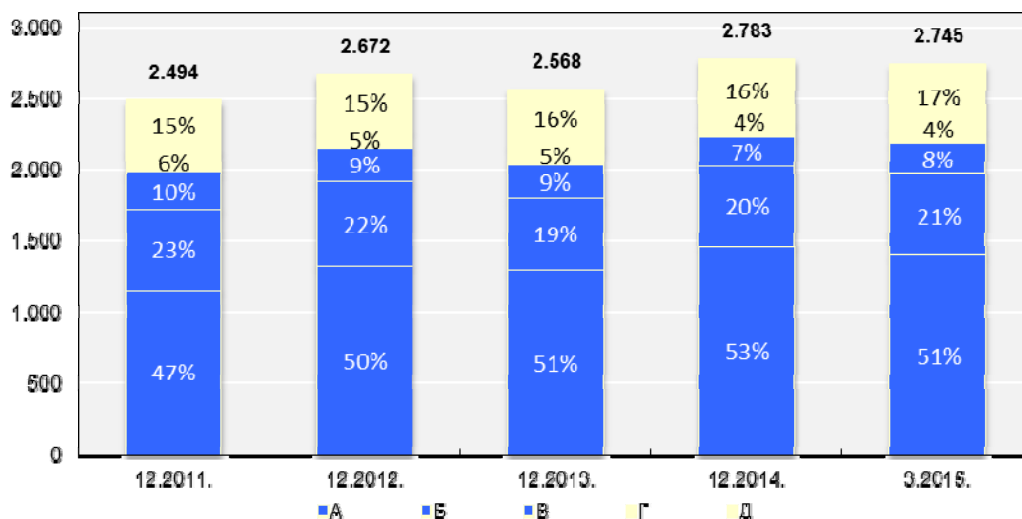

Извор: Народна банка Србије.

3.2 Класификована актива

Укупна класификована актива је током првог тромесечја 2015. године смањена за 37,4 милијарде динара у односу на претходно тромесечје. Паду укупне класификоване aktive у највећој мери је допринело смањење у категорији А – 65,4 милијарде динара, док је најзначајније повећан ниво класификоване aktive у категорији В – 18,2 милијарде динара и Д – 6,6 милијарди динара. Последично, услед знатног смањења у категорији А, удео „лоше“ aktive је повећан за 0,5 процентних поена и на крају марта 2015. године износи 20,2% укупне класификоване aktive.

Графикон 3.2.1.
Укупна класификована актива
У млрд РСД

Извор: Народна банка Србије.

Укупна обрачуната резерва за процењене губитке по билансним ставкама на крају првог тромесечја 2015. године већа је за 11,4 милијарде динара у односу на крај 2014. године и на крају марта износи 493,7 милијарди динара. Повећање обрачунате резерве резултат је раста у категоријама В (3,0 милијарди динара) и Д (8,6 милијарди динара).

Обрачуната резерва за губитке по ванбилансним ставкама на крају марта 2015. године релативно је непромењена у односу на претходно тромесечје, односно мања је за 0,12 милијарди динара и износи 16,2 милијарде динара.

3.3 Кредити

Ниво укупних нето кредита банкарског сектора Србије је током првог тромесечја 2015. године смањен за 21,4 милијарде динара и на крају марта износи 1.631,8 милијади динара.

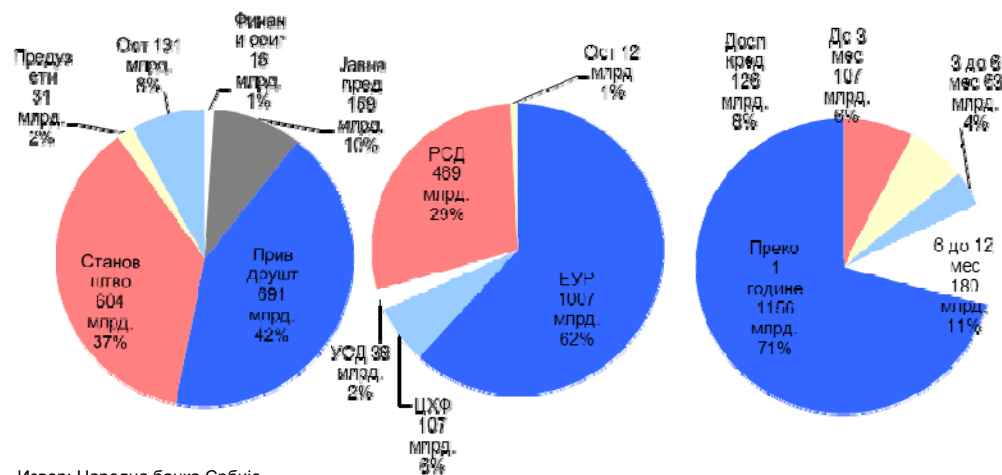
Смањење нето кредита најизраженије је у секторима привредних друштава (30,1 милијарди динара мање у односу на претходно тромесечје) и сектору финансија и осигурања (14,1 милијарду динара мање), док је најзначајније повећање нивоа укупних нето кредита забележено код сектора јавних предузећа (повећање од 14,7 милијарди динара) и становништва (8,6 милијарди динара).

Табела 3.3.1. Промена нивоа нето кредита

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31.03.2015.	31.12.2014	31.03.2014.	31.12.2014
Сектор финансија и осигурања	16.344	-14.084	-103.744	-46,3%	-86,4%
Јавни сектор	40.220	-2.852	-1.276	-6,6%	-3,1%
Јавна предузећа	158.941	14.719	68.227	10,2%	75,2%
Становништво	604.125	8.609	52.968	1,4%	9,6%
Привредна друштва	691.252	-30.087	-20.945	-4,2%	-2,9%
Страна лица и стране банке	29.830	4.687	-9.740	18,6%	-24,6%
Остали сектори	91.134	-2.361	9.906	-2,5%	12,2%
Укупни кредити	1.631.846	-21.369	-4.606	-1,3%	-0,3%
Извор: Народна банка Србије.					

Посматрано по критеријуму валутне структуре нето кредита банкарског сектора, девизни и девизно индексирани кредити су доминантни у кредитном портфолију банака и учествују са 71,3%. У оквиру девизних и девизно индексираних кредита, најзаступљенији су евро кредити са 86,5% удела, односно са 61,7% у укупном кредитном портфолију банака. Поред евра, најзаступљеније валуте су амерички долар и швајцарски франак са уделима од 3,3% (2,3% укупних нето кредита) и 9,2% (6,6% укупних нето кредита). На динарски портфолио на крају марта 2015. године се односи 28,2% укупних нето кредита.

Графикон 3.3.1. Структура кредита банкарског сектора

У млрд РСД
31. март 2015

Извор: Народна банка Србије.

Рочна структура укупних нето кредита релативно је непромењена у односу на претходно тромесечје. Дугорочни кредити, преостале рочности од преко 1 године чине 70,8% укупних нето кредита, док кредити рочности преко 5 година чине 31,0% укупних нето кредита.

3.3.1 Проблематични кредити

Праћење нивоа и тренда проблематичних кредита (NPL) од велике је важности за идентификовање могућих проблема у наплати потраживања и праћење кредитног ризика, будући да ови кредити и са њима повезани индикатори представљају показатеље погоршања квалитета кредитног портфолија банкарског сектора. Такође, додатна анализа NPL у односу на извршене исправке њихове вредности, регулаторна резервисања и капитал даје увид у могућности банкарског сектора да апсорбује губитке који настају као последица NPL.

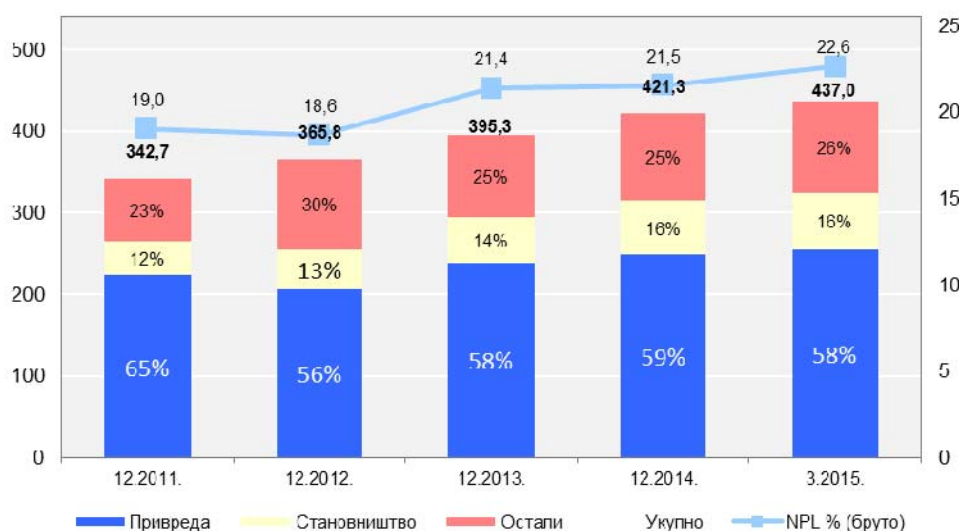
У складу с међународно прихваћеном дефиницијом, под NPL се подразумева стање укупног преосталог дуга сваког појединачног кредита (укључујући и износ доцње):

- по основу кога дужник касни са отплатом главнице или камате 90 и више дана од иницијалног рока доспећа;
- по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је одложено њено плаћање;

- по основу ког дужник касни мање од 90 дана али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.

Бруто проблематични кредити

Графикон 3.3.1.1. Проблематични кредити - *NPL* бруто
У млрд РСД

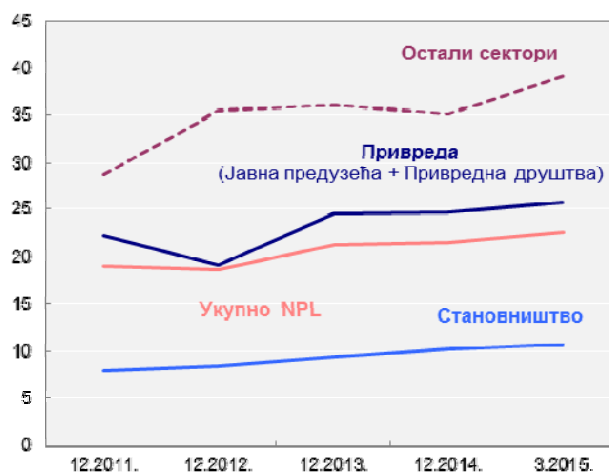

Извор: Народна банка Србије.

Укупни бруто проблематични кредити банкарског сектора су током првог тромесечја 2015. године повећани за 15,7 милијарди динара и на крају марта износе 437,0 милијарди динара, односно 22,6% укупних бруто кредита – 1,1 процентни поен више него на крају децембра 2014. године.

Посматрано по секторској структури, сектор привредних друштава доминантан је извор проблематичних кредита и доприноси укупном нивоу проблематичних кредита са 52,4%. Током првог тромесечја 2015. године свега 2 банке су учествовале у продаји проблематичних потраживања у укупном износу од 358,8 милиона динара. Нефинансијски сектор у стечају са 88,2 милијарде динара проблематичних кредита доприноси укупном NPL-у са 20,2%, а показатељ проблематичних кредита становништва је и даље на нивоу знатно испод просека и на крају марта 2015. године износи 10,76%, при чему је удео проблематичних кредита становништва у укупним NPL 16,1%.

Графикон 3.3.1.2. Показатељ бруто NPL по секторима
у %

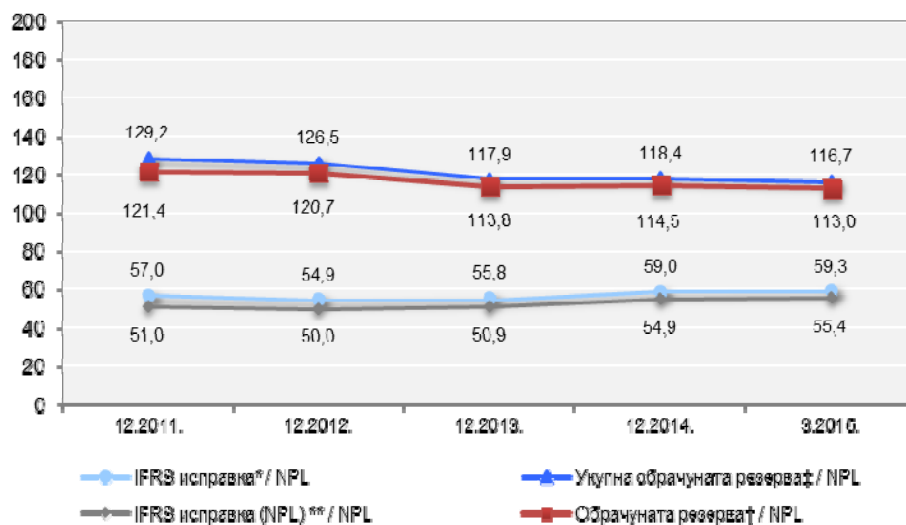
Извор: Народна банка Србије.

Покриће проблематичних кредита

На крају првог тромесечја 2015. године укупни бруто проблематични кредити покривени су са 113,0% обрачунате регулаторне резерве за процењене губитке по билансним ставкама, а са 59,3% исправкама вредности кредита у складу са међународним рачуноводственим стандардима.

Раст нивоа покривености бруто проблематичних кредита исправкама вредности од 0,3 процентних поена у односу на крај 2014. године резултат је повећања нивоа исправки вредности које се односе на кредите нефинансијског сектора у стечају (4,4 милијарде динара), јавних предузећа (2,8 милијарди динара) и сектора становништва (2,6 милијарди динара). Најдрастичније повећање нивоа исправке од 24,2% код сектора јавних предузећа једним делом је последица усклађивања са рекласификацијом сектора јавних предузећа.

Графикон 3.3.1.3. Покриће проблематичних кредита
у %

† Обрачуната резерва за процењене губитке по билансним потраживањима (тзв. *Loan loss reserve*);

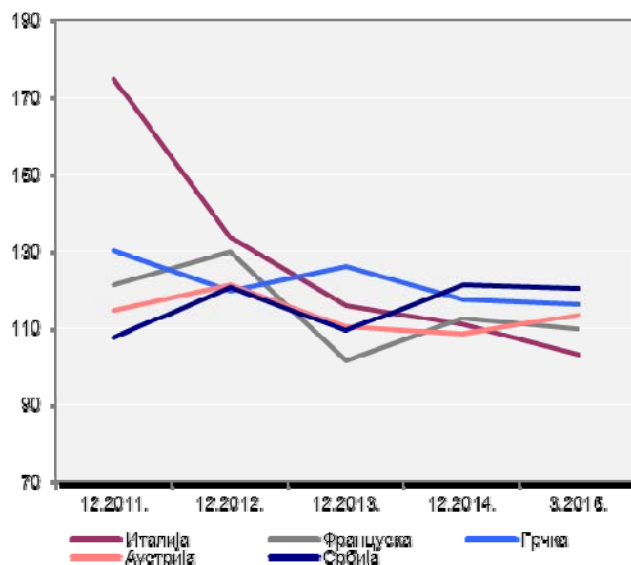
* Исправка вредности укупних кредита;

** Исправка вредности проблематичних кредита;

‡ Укупна обрачуната резерва за процењене губитке (биланс и ванбиланс).

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 3.3.1.4. Покриће* проблематичних
кредита по земљама порекла
власништва банака у Србији
у %

* резервисањима за билансну изложеност

Проблематични кредити привредних друштава

Бруто проблематични кредити привредних друштава увећани су током првог тромесечја 2015. године за 1,3 милијарде динара (0,6%), док су на годишњем нивоу и даље у паду и то 15,9 милијарди динара (смањење од 6,1%). Посматрано у реалним износима, раст бруто проблематичних кредита је изнад 1,0% будући да је током првог тромесечја 2015. године динар 0,6% апрецирао у односу на евро. Истовремено допринос девизних и девизно индексираних проблематичних кредита је знатно изнад просека нивоа индексације активе банкарског сектора (86,9%).

Табела 3.3.1.1. Промене нивоа бруто проблематичних кредита основних привредних грана

(у млн RSD)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.	31.12.2014.
Прерађивачка индустрија	73.263	-6.629	-12.899	-8,3%	-15,0%
Трговина	64.909	2.897	-2.596	4,7%	-3,8%
Грађевинарство	37.809	1.657	-5.562	4,6%	-12,8%
Образовање и пословање некретностима	30.387	1.358	4.304	4,7%	16,5%
Пољопривреда	10.100	248	1.158	2,5%	13,0%
Саобраћај, хотели/ресторани, комуник.	12.140	1.414	315	13,2%	2,7%

Извор: Народна банка Србије.

Највиши ниво показатеља учешће бруто проблематичних кредита у укупним кредитима и даље исказује грана грађевинарства. Показатељ бруто NPL-а увећан је на крају марта у односу на претходно тромесечје за 2,6 процентних поена и износи 50,8%, уз истовремено повећање учешћа у укупним кредитима од 0,3 процентна поена (на крају марта 2015. године износи 9,1% укупних кредита привредним друштвима).

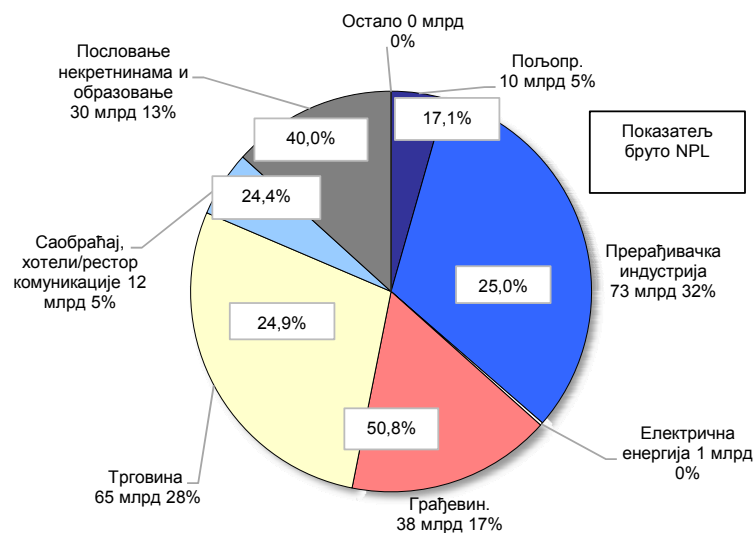
Услед промене секторизације јавних предузећа, удео привредних грана прерађивачка индустрија и трговина на велико и мало у укупним бруто проблематичним кредитима привредних друштава мањи је у односу на претходно тромесечје и тренутно чини 60,3% укупних проблематичних NPL-ова (0,3 процентна поена мање у односу на претходно тромесечје). Истовремено, показатељ бруто NPL-а прерађивачке индустрије мањи је за 0,6 процентних поена и на крају марта 2015. године износи 25,0%, док је показатељ за сектор трговине на велико и мало већи за 1,7 процентних поена и износи 24,9%.

Табела 3.3.1.2. Показатељ NPL-а за привредна друштва по гранама

(%)	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)		
	31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2013.
Грађевинарство	50,8%	2,6	-2,6
Пословање некретнинама и образовање	40,0%	1,4	0,4
Прерађивачка индустрија	25,0%	-0,6	-2,5
Трговина	24,9%	1,7	-3,4
Пољопривреда	17,1%	1,3	-1,6
Саобраћај	24,4%	5,2	8,9

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 3.3.1.5. Структура проблематичних кредита привредних друштава
31. март 2015.

Проблематични кредити становништва

Проблематични кредити становништву на крају првог тромесечја 2015. године су на нивоу од 85,87 милијарди динара, односно имају удео од 11,75% у укупним кредитима становништву. Повећање нивоа бруто проблематичних кредита у односу на претходно тромесечје од 3,75 милијарди динара превасходно

је резултат раста у категорији кредита физичким лицима, док је ниво проблематичних кредита предузетницима и приватним домаћинствима са запосленим лицима и регистрованим пољопривредним произвођачима релативно непромењен.

Табела 3.3.1.3. Промене нивоа бруто проблематичних кредита становништву по наменама

(у мил РСД)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.	31.12.2014.
Стамбени кредити	30.469	2.839	8.382	10,3%	37,9%
Готовински кредити	21.313	698	2.262	3,4%	11,9%
Кредитне картице	5.457	28	333	0,5%	6,5%
Минусни салдо по тек.рачунима	4.166	153	168	3,8%	4,2%
Потрошачки кредити	3.822	108	296	2,9%	8,4%

Извор: Народна банка Србије.

Категорија кредита за стамбену изградњу има доминантан удео, како у кредитној активности становништву (47,2%) тако и у бруто проблематичним кредитима (35,5%). На крају тромесечја показатељ бруто NPL-а стамбених кредита био је на нивоу од 8,83%, што представља повећање за 0,64 процентна поена у односу на крај 2014. године.

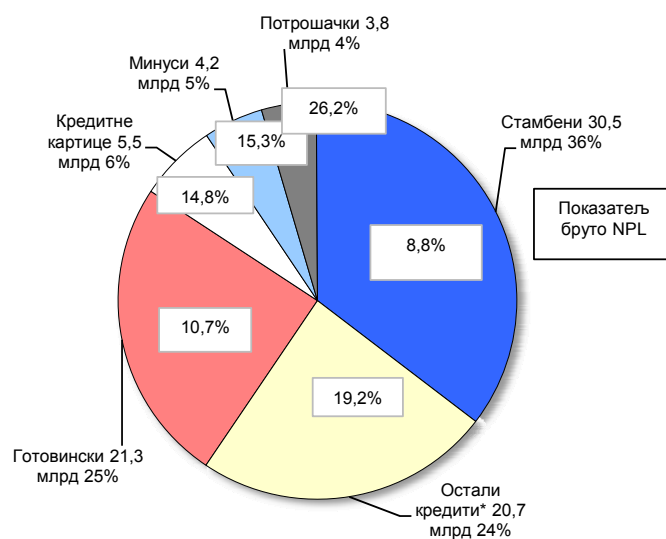
Поред стамбених кредита, значајан допринос укупном бруто NPL-у становништва дају и готовински кредити, са учешћем у укупним проблематичним кредитима од 24,8% и показатељем бруто NPL-а од 10,7%. Најризичнија група кредита становништву су и даље потрошачки кредити са показатељем бруто NPL-а од 26,2%, при чему исти чине 4,45% укупног бруто NPL-а, односно 2,0% укупни кредита становништва.

Табела 3.3.1.4. Показатељ NPL-а за физичка лица по намени

(%)	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)		
	31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.
Стамбена изградња	8,8%	0,6	1,9
Готовински кредити	10,7%	0,3	-0,2

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 3.3.1.6. Структура проблематичних кредита физичким лицима
31. март 2015.

*Остали кредити = пољопривредна делатност, обављање других делатности, кредити за куповину аутомобила и остали кредити физичким лицима

Извор: Народна банка Србије.

4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

4.1. Ниво и структура

Пасива банкарског сектора је структурирана слично као у претходном периоду, односно примарни извор финансирања банака и даље су примљени депозити¹¹, који чине 63,4% пасиве банака. Сопствени извори финансирања банака на крају првог тромесечја 2015. године учествују у пасиви са 21,2%, док примљени кредити банкарског сектора чине 11,1% пасиве.

Табела 4.1.1. Промена кључних позиција пасиве банкарског сектора

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на 31.12.2014. године	
	31.03.2015.	Номинална	Релативна
Депозити и остале обавезе	2.207.033	-17.904	-0,80%
<i>према банкама, ДФО и централној банци</i>	337.953	-15.287	-4,33%
<i>према другим комитентима</i>	1.869.080	-2.617	-0,14%
Издате сопствене ХоВ и друга позајмљена средства	1.867	-2	-0,11%
Субординиране обавезе	68.539	-3.900	-5,38%
Резервисања	12.037	-287	-2,33%
Акцијски и остали капитал	413.954	-10.857	-2,56%
Добитак	62.741	7.962	14,53%
Губитак	44.996	-8.751	-16,28%
Резерве и нереализовани губици	191.141	3.185	1,69%
Остало	31.338	-12.195	-28,01%
Укупна пасива банкарског сектора	2.943.654	-25.247	-0,85%

Извор: Народна банка Србије.

Укупне обавезе банкарског сектора мање су за 34,3 милијарде динара (за 1,5%) у односу на крај 2014. године. Смањење нивоа обавеза превасходно је резултат пада депозита за 17,9 милијарди динара (за 0,8%) у посматраном тромесечју. Остале ставке пасиве нису значајније промењене, осим осталих обавеза (смањене за 12,2 милијарде динара).

Рочна структура пасиве банкарског сектора Србије је непромењена, и на крају првог тромесечја 2015. године обавезе са роком доспећа преко годину дана

¹¹ Укључују трансакционе и остале депозите, као део ставки: Депозити и остале обавезе према банкама, другим финансијским организацијама и централној банци и Депозити према другим комитентима

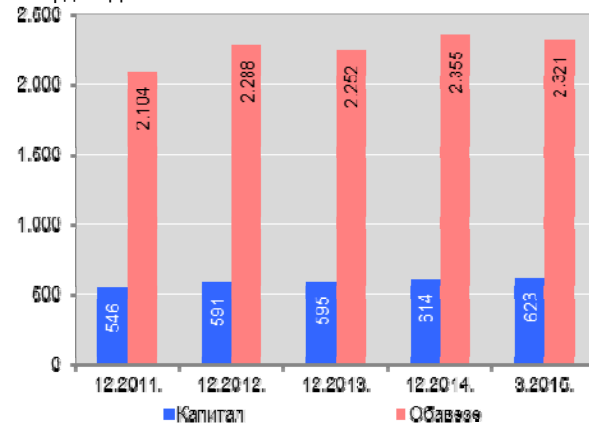
(укључујући и капитал банака) чине 36,6% пасиве, док је на крају претходног тромесечја тај удео износио 36,7%.

У погледу валутне структуре, током првог тромесечја 2015. године није дошло до битнијих промена. На крају посматраног периода удео динарских обавеза (укључујући капитал) је 40,4% (крај 2014: 40,7%), док 59,6% чини пасива у девизном и девизно индексираном знаку. Код девизног дела пасиве доминантна валута је евро, који чини 90,2% укупних девизних обавеза, док остатак већином чине обавезе у америчком долару (4,9%) и швајцарском франку (4,1%).

Графикон 4.1.1.

Капитал и обавезе банкарског сектора

У млрд РСД

Извор: Народна банка Србије.

Раст сопствених извора финансирања током посматраног тромесечја (повећање акционарског капитала) био је разлог повећаног учешћа капитала у укупним изворима на нивоу од 21,2% (претходног тромесечја је ово учешће износило 20,7%). Током посматраног тромесечја једна банка је покрила губитак у износу од 11,9 милијарди динара.

4.2. Депозити

Укупни депозити код банака на крају првог тромесечја 2015. године износе 1.865,8 милијарди динара, што представља смањење за 25,7 милијарди динара у односу на крај 2014. године. На наведено смањење у највећој мери је утицао пад депозита привредних друштава.

На крају првог тромесечја 2015. године удео девизиних и девизно индексираних депозита је на нивоу од 73,2%, при чему је доминантна валута евро са уделом у укупним девизним и девизно индексираним депозитима од 90,3%. Остатак девизних депозита већином се односи на депозите у америчком долару (6,1%) и швајцарском франку (2,8%).

Краткорочни облици депоновања средстава чине већински део укупних депозита код банака у Србији, који, поред депозита по виђењу (са учешћем од 45,2% у укупним депозитима), чини 46,2% свих депозита (најзначајнији су они са рочношћу од 6 месеци до 1 године – преко 42% свих краткорочних депозита). Депозити са рочношћу преко годину дана имају учешће од 8,6%.

Штедња становништва¹² у поређењу са претходним тромесечјем је смањена за 2,7 милијарди динара и на крају првог тромесечја 2015. године износи 846,7 милијарди динара. Пад је последица апрецијације у посматраном периоду (јачање динара за 0,6%), тако да је штедња становништва порасла за 0,3% (кад се посматрају депозити изражени у еврима). Наиме, од укупне штедње 96,1% је у иностраној валути. Девизни штедни улози су у првом тромесечју 2015. године номинално повећани за 6,4 милијарде динара, односно за 0,6%. Удео динарске штедње становништва је и даље на релативно ниском нивоу од 3,9%.

Табела 4.2.1. Промене нивоа депозита

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална промена		Релативна промена	
		31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.	31.12.2014.
Сектор финансија и осигурања	55.798		-3.096	-10.629	-5,3%
Јавни сектор	36.867		-3.401	17.343	-8,4%
Јавна предузећа	104.065		10.727	46.670	11,5%
Становништво	1.095.767		315	70.292	0,0%
Привредна друштва	363.399		-21.251	20.392	-5,5%
Страна лица и стране банке	107.100		-2.551	20.212	-2,3%
Остали сектори	102.776		-6.440	9.645	-5,9%
Укупни депозити	1.865.772		-25.697	173.925	-1,4%

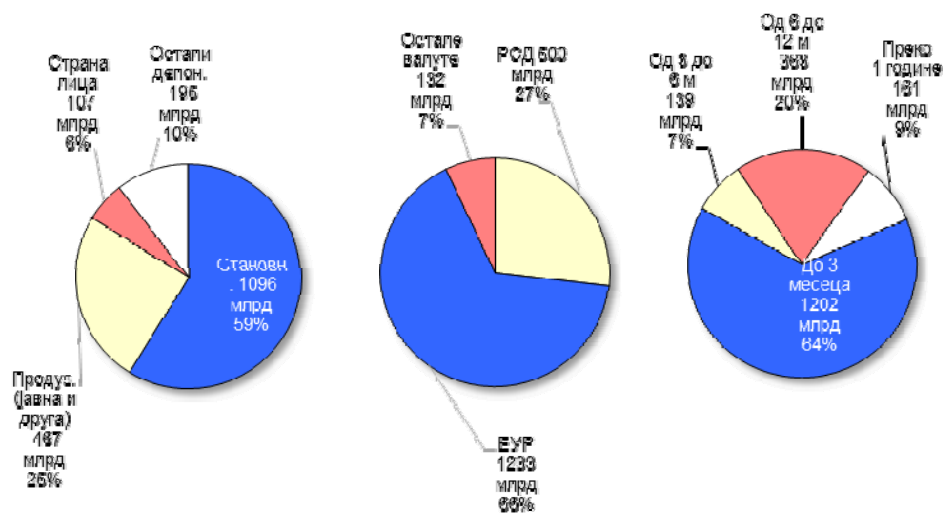
Извор: Народна банка Србије.

¹² Рачуни 402 и 502 из Контног оквира, сектор 6 (домаћа физичка лица и страна физичка лица – резиденти)

Графикон 4.2.1.

Структура депозита банкарског сектора Србије

31. март 2015.

4.3. Узети кредити

Укупно узети кредити банкарског сектора су на крају првог тромесечја 2015. године износили 328,2 милијарде динара, што представља пораст у односу на претходно тромесечје за 6,4 милијарде динара (2,0%), при чему се ово повећање највећим делом односи на повећање *overnight* кредита код две банке, као и повећање примљених кредита код једне банке.

Табела 4.3.1. Промена нивоа кредитног задужења банака

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
	31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.	31.12.2014.	31.03.2014.
кредити по репо трансакцијама					
„overnight“	50.347	9.644	9.280	23,7%	22,6%
примљени кредити	272.062	-1.243	-35.291	-0,5%	-11,5%
остале финансијске обавезе	5.756	-2.033	438	-26,1%	8,2%
Укупни узети кредити	328.165	6.368	-25.573	2,0%	-7,2%

Извор: Народна банка Србије.

У укупном задужењу банкарског сектора доминантно учешће имају кредити са рочношћу преко године дана (68,9%), а у оквиру њих су најзаступљенији кредити са роком од 2 до 5 година (40,8% дугорочних кредита).

Доминантна валута задужења је евро са 265,9 милијарди динара (претходно тромесечје: 265,0 милијарди динара), следи швајцарски франак са 28,1 милијарду динара (претходно тромесечје: 24,0 милијарде динара), док у динарима, по основу узетих кредита, банке дугују 32,5 милијарди динара (претходно тромесечје: 31,0 милијарда динара).

Највећа ставка укупног задужења су примљени кредити, са уделом од 82,9% (претходно тромесечје: 84,9%).

4.4. Односи са иностранством

Тенденција смањења укупног кредитног задужења банкарског сектора у иностранству, присутна од трећег тромесечја 2013. године настављена је и у текућем тромесечју. На крају првог тромесечја 2015. године укупан дуг банака према иностранству по кредитним пословима био је на нивоу од 224,5 милијарди динара, што представља смањење за 2,0 милијарде динара (0,9%) током посматраног тромесечја. Задржан је висок степен концентрације укупног стања кредитног задужења, јер се на три банке односи преко 52% целокупног износа задужења према иностранству.

Дугорочни кредити чине доминантан део задужења у иностранству (77,0%), што је смањење у односу на претходно тромесечје (83,8%) због споменутог повећања *overnight* кредита.

Табела 4.4.1. Промена нивоа кредитног задужења банака у иностранству

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
	31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.	31.12.2014.	31.03.2014.
„overnight“	5.103	5.103	3.632		246,9%
примљени кредити	218.392	-6.720	-61.701	-3,0%	-22,0%
остале финансијске обавезе	1.047	-334	-663	-24,2%	-38,8%
Укупни узети кредити	224.541	-1.953	-58.733	-0,9%	-20,7%

Извор: Народна банка Србије.

Валутна структура кредитног задужења у иностранству је готово непромењена у односу на претходно тромесечје имајући у виду да је 87,6% кредитног задужења у иностранству у еврима и 12,2% у швајцарским францима (претходно тромесечје: 89,7%, односно 10,2%).

4.5. Субординиране обавезе

Укупне субординиране обавезе банака у Србији на крају првог тромесечја 2015. године износиле су 68,5 милијарди динара, што представља смањење од 3,9 милијарди динара, односно за 5,4% у односу на претходно тромесечје. Највећи део чине обавезе које доспевају у року од једне до две године (43,4%) и од 2 до 5 година (34,2%). Обавезе уговорене у еврима чине 91,4% задужења, у швајцарским францима је 7,8% док је остатак (0,8%) у динарима. И овог тромесечја је присутна висока концентрација јер се на две банке односи 42,4% свих субординираних обавеза банкарског сектора, а на пет банака чак 68,8%.

Од укупних субординираних обавеза (68,5 милијарди динара), банке су у допунски капитал укључиле 31,8 милијарди динара.

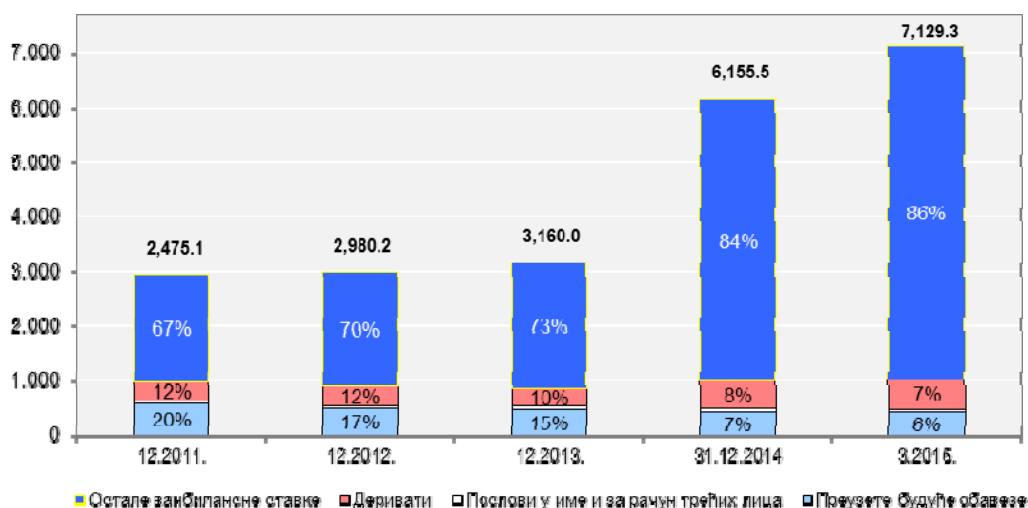
5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ

Ниво ванбилансних ставки је значајно повећан током првог тромесечја 2015. године (за 15,8%), и то првенствено по основу повећања друге ванбилансне активе (за 20,9% односно за 1.015,7 милијарди динара) и потраживања по основу деривата (за 6,9%). На крају првог тромесечја 2015. године укупне ванбилансне ставке на нивоу банкарског сектора износе 7.129,3 милијарде динара.

Ванбилансне позиције и даље остају највише концентрисан сегмент пословања банака у Србији јер је на крају посматраног периода у ванбилансу једне банке 22,7% укупних ванбилансних ставки банкарског сектора, код пет банака 59,3%, а код десет банака 84,3%.

Повећање друге ванбилансне активе за 1.015,7 милијарди динара резултат је повећања примљених материјалних средстава обезбеђења за 436,6 милијарде динара (24,5%) и примљених гаранција и других јемстава за измирење обавеза дужника банке за 636,0 милијарди динара (61,3%).

Графикон 5.1.1. Ванбилансне ставке
У млрд РСД

Извор: Народна банка Србије.

Највећи део ванбилансних ставки (91,6%) односи се на неризичне¹³ позиције (примљене гаранције и друга јемства, депо послове и осталу ванбилансну активу). Део ванбилансних ставки који се класификује (односно који се сматра ризичним) на крају првог тромесечја 2015. године је износио 599,2 милијарде динара, што је за 2,8 милијарди динара, односно 0,5% мање него у претходном тромесечју.

На крају првог тромесечја 2015. године преузете будуће обавезе¹⁴ износиле су 431,0 милијарду динара, што представља смањење за 11,4 милијарде динара (2,6%) у односу на претходно тромесечје, и чиниле су 6,0% укупних ванбилансних ставки (на крају претходног тромесечја износиле су 7,2%).

Табела 5.1. 1. Промене нивоа ванбилансних позиција банкарског сектора Србије

(у млн РСД)	Износ	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
	31.03.2015.	31.12.2014.	31.03.2014.	31.12.2014.	31.03.2014.
Дате гаранције и друга јемства	269.410	1.692	12.629	0,6%	4,9%
Потраживања по дериватима	527.250	34.222	168.057	6,9%	46,8%
Преузете и остале неопозиве обавезе	161.604	-13.130	-32.527	-7,5%	-16,8%
Потраж.по суспенд.камати и споразума о рекуп.	0	0	-64.723	0,0%	-100,0%
Јемства за обавезе	86.472	2.586	-141.748	3,1%	-62,1%
Друга ванбилансна актива	5.876.086	1.015.663	3.864.607	20,9%	192,1%

Извор: Народна банка Србије.

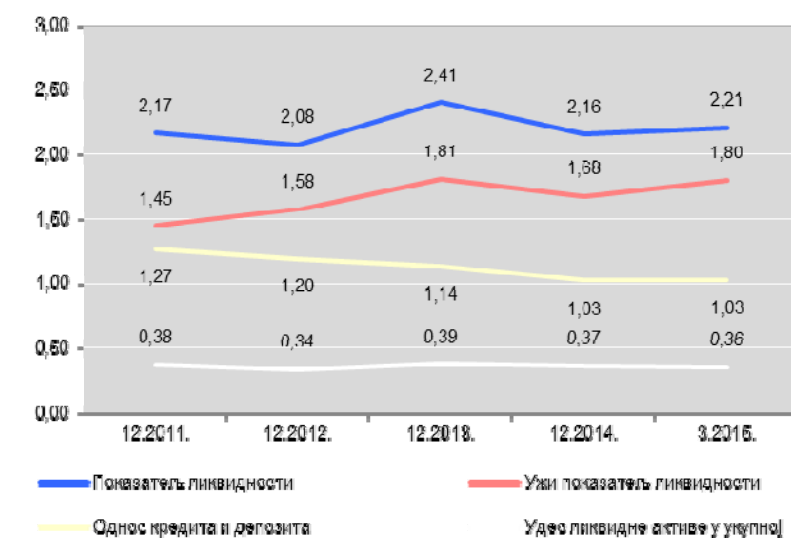
¹³ Под појмом неризичне позиције подразумевају се позиције по основу којих банка није изложена кредитном ризику. Део ванбилансне активе који се сматра ризичним у смислу изложености кредитном ризику предмет је класификације за коју су банке дужне да обрачунавају резерву за процењене губитке.

¹⁴ Дате гаранције и друга јемства (269,4 млрд динара), преузете неопозиве обавезе за неповучене кредите и пласмане (120,2 млрд динара) и остале преузете неопозиве обавезе (41,4 млрд динара).

6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА

Банкарски сектор Србије карактеришу изузетно високи нивои ликвидности према свим референтним критеријумима. На крају првог тромесечја 2015. године просечан месечни показатељ ликвидности банака је износио 2,21, док је ужи показатељ ликвидности био на нивоу од 1,80 (регулаторни минимуми за наведене показатељи износе 1,0 и 0,7 респективно).

Графикон 6.1.1. Показатељи ликвидности банкарског сектора

Извор: Народна банка Србије.

Удео ликвидне aktive у укупној је током првог тромесечја 2015. године благо опао, али и даље на високом нивоу и износи 36,3% (на крају 2014. године износио је 37,1%). Током посматраног периода износ укупних ликвидних потраживања је скоро непромењен у односу на претходно тромесечје, али је у њиховој структури дошло до промена и то до повећања депозита код НБС (депонованих вишкова ликвидних средстава за 48,3 милијарде динара) и смањења ликвидних потраживања другог реда (за 53,0 милијарде динара), као и готовине и хартија од вредности Републике Србије (21,3 милијарде динара и 16,6 милијарди динара, респективно). Ликвидне обавезе су смањене за 39,9 милијарди динара, првенствено у делу обавеза које су са уговореним роком доспећа и које доспевају у наредних месец дана.

На крају првог тромесечја 2015. године банкарски сектор није имао пласмане у кредите по репо трансакцијама код Народне банке Србије (на крају 2014. године ови пласмани су износили 7,5 милијарди динара). Истовремено је увећан портфолио државних хартија од вредности за 2,6 милијарди динара, па

крајем првог тромесечја 2015. године износи 446,6 милијарди динара. Удео динарских хартија од вредности је смањен и на крају првог тромесечја износи 57,5% (на крају 2014. године је износио 61,3%).

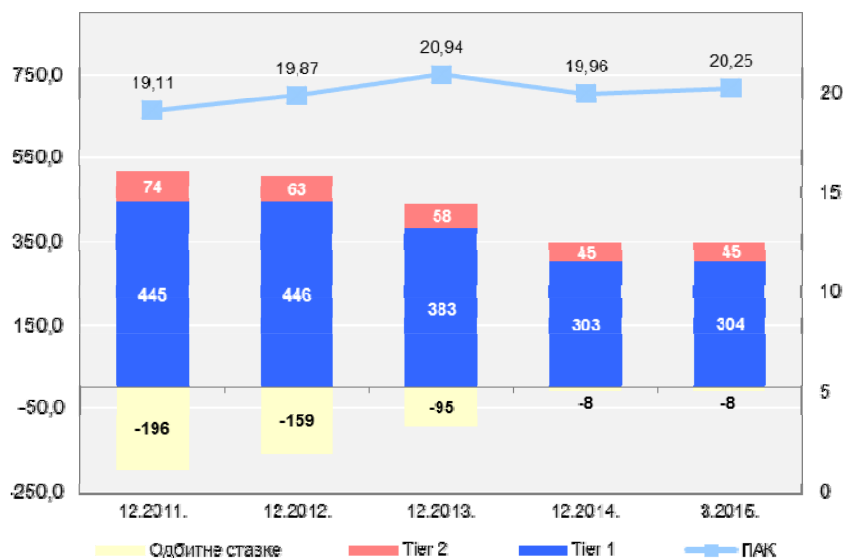
7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА

Банкарски сектор је адекватно капитализован посматрано са становишта испуњења регулаторних захтева у погледу нивоа показатеља адекватности капитала. На крају првог тромесечја 2015. године показатељ адекватности капитала за банкарски сектор Србије је 20,25%, што је знатно изнад регулаторног минимума, како према домаћој регулативи (12%), тако и према Базелским стандардима (8%).

Током посматраног периода дошло је до повећања нивоа показатеља адекватности капитала услед повећања нивоа регулаторног капитала и истовременог смањења нивоа капиталних захтева.

Графикон 7.1.1. Регулаторни капитал и ПАК*

У млрд РСД, ПАК у %

* ПАК = Регулаторни показатељ адекватности капитала

Извор: Народна банка Србије.

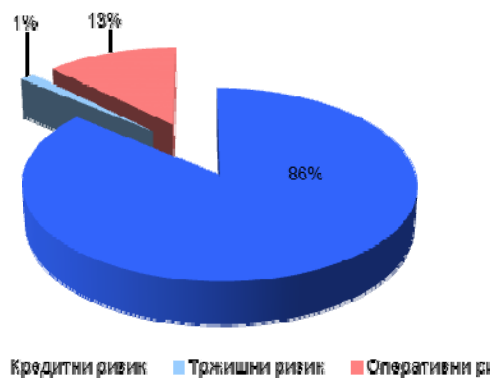
Основни капитал банкарског сектора, пре умањења за износ одбитних ставки од укупног регулаторног капитала, је на крају првог тромесечја 2015. године износио 303,9 милијарди динара, што представља повећање од 0,9 милијарди

динара у односу на претходно тромесечје. Повећању нивоа основног капитала банкарског сектора током посматраног периода допринело је повећање резерви из добити и нераспоређене добити из ранијих и текуће године, као и смањење износа потребне резерве за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама банке услед измештања лоше активе из биланса једне банке (за 1,6 милијарди динара, 0,3 милијарде динара и 0,4 милијарде динара, респективно у односу на претходно тромесечје). Структура основног капитала је промењена услед смањења акцијског капитала и исказаних губитака из претходних и текуће године јер је једна банка на терет акцијског капитала покрила губитак у износу од 11,9 милијарди динара.

Током протеклог тромесечја није дошло до битнијих промена код допунског капитала банкарског сектора и одбитних ставки од регулаторног капитала. Имајући наведено у виду, укупан регулаторни капитал, након умањења за износ одбитних ставки, је током овог тромесечја повећан за 0,9 милијарди динара.

Укупни капитални захтеви су смањени за 2,4 милијарди динара првенствено због смањења капиталних захтева за кредитни ризик (за 2,6 милијарди динара), док је капитални захтев за оперативни ризик повећан за 0,5 милијарди динара. Током првог тромесечја 2015. године, две банке су извршиле докапитализацију у укупном износу од 8,0 милиона евра (969,2 милиона динара).

Графикон 7.1.2. Капитални захтеви
у %

Извор: Народна банка Србије.

*Leverage*¹⁵ рацио банака је и даље на веома повољном нивоу, повољнијем и у односу на претходно тромесечје. На крају првог тромесечја 2015. године рачуноводствени капитал је износио 21,2% билансне суме банака, при чему већину билансног капитала чини најквалитетнији акцијски капитал (66,5%).

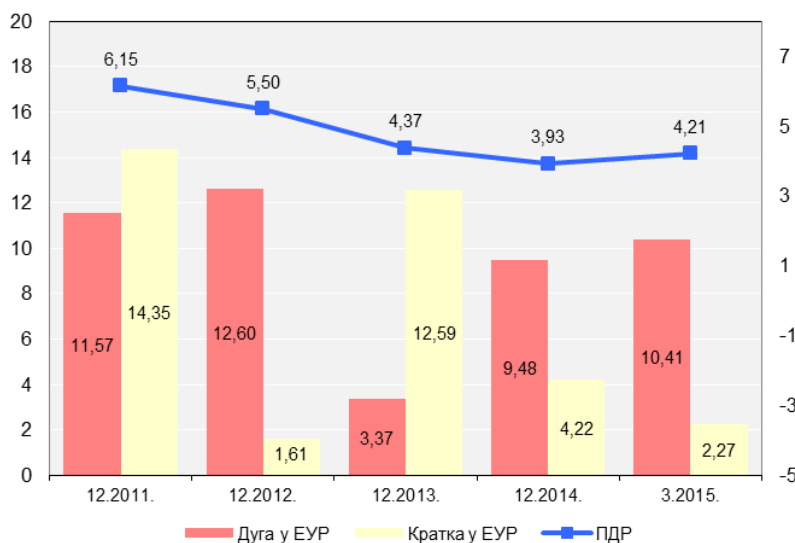
¹⁵ Показатељ односа рачуноводственог капитала и билансне активе банака

8. ДЕВИЗНИ РИЗИК

На крају првог тромесечја 2015. године банкарски сектор Србије је исказао дугу отворену девизну позицију у укупном износу од 14,1 милијарде динара, при чему је показатељ девизног ризика на нивоу од 4,21%.

Банке у Србији послују са нето дугим позицијама у еврима (10,41 милијарда динара) и америчким доларима (3,04 милијарде динара), док у швајцарским францима (1,44 милијарде динара) имају нето кратку позицију.

Графикон 8.1.1. Квартални преглед дуге и кратке девизне позиције за ЕУР и показатељ девизног ризика
У млрд РСД

Извор: Народна банка Србије.

9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

У фебруару 2015. године, извршене су велике и значајне реформе законодавства Републике Србије у области пословања банака, пре свега кроз измене и допуне Закона о Народној банци Србије и Закона о банкама са циљем унапређења оквира за опоравак и реструктурирање банака у складу са принципима и правилима прописаним у Директиви 2014/59/ЕУ која успоставља оквир за опоравак и реструктурирање банака (тзв. Bank Recovery and Resolution Directive, BRRD).

Народна банка Србије (НБС) је добила главну улогу као тело надлежно за реструктурирање, а како је предвиђено новим правилима, која почињу да важе од 1. априла 2015. године, Извршни одбор НБС ће бити задужен за покретање поступка реструктурирања, избор стратегије и инструмената реструктурирања и крајње резултате теста најмањих трошкова. Измене Закона о Народној банци Србије прописују да се послови надзора над финансијским институцијама и послови који се односе на реструктурирање банака обављају у оквиру НБС на начин којим се обезбеђују одвојено руковођење сваким од тих послова и њихова организациона раздвојеност, те којим се спречава сукоб интереса.

Основни циљеви реструктурирања банака који су уграђени у овај закон су: избегавање негативног утицаја на стабилност финансијског система; заштита буџетских и других јавних средстава; заштита депонената и инвеститора; остваривање континуитета у обављању критичних функција банке. Начин остваривања ових циљева биће посебно дефинисан плановима реструктурирања, које за сваку банку посебно израђује и ажурира Народна банка Србије, као тело надлежно за реструктурирање банака. Банка је дужна да Народној банци Србије на њен захтев пружи сву потребну помоћ, информације и податке у поступку израде и ажурирања планова реструктурирања, а Народна банка Србије ће подзаконским актом прописати детаљно о којим се подацима ради.

Такође, Закон о банкама уводи низ превентивних механизма, попут планова опоравка и мера ране интервенције које треба да омогуће превентивно деловање самих банка, али и рану реакцију Народне банке Србије као супервизора како би се благовремено спречило увећање проблема и без трошкова за државу и буџет очувала финансијска стабилност.

Планови опоравка садрже конкретне мере које банке треба да предузму у случају да се суоче с проблемима у свом пословању, односно које треба да омогуће да банка брзо настави с редовним пословањем. Истовремено, мере ране интервенције дају право Народној банци Србије да банкама наложи предузимање одређених мера или доношење одређених одлука за случајеве у којима Народна банка Србије утврди да је банка поступила супротно одредбама Закона, прописа Народне банке Србије или других прописа или да је вероватно да ће поступити због, између осталог, погоршања финансијског стања, укључујући погоршање

ликвидности, повећање нивоа задужености, ненаплативих кредита или концентрацију изложености, са истим циљем да банка настави да редовно обавља своје пословне активности. Ове мере су уведене поред редовних супервизорских мера прописаних Законом о банкама, а поред њих Народна банка Србије може да разреши члана органа управљања банке или друго лице на руководећем положају, као и да уведе привременог управника у банку, под прописаним условима.

У складу са изменама Закона о банкама да би поступак реструктурирања могао да се покрене, морају бити испуњени следећи услови:

1) да је стање банке такво да она не може или вероватно неће моћи да настави да послује;

2) да није вероватно да би било која друга мера банке или лица из приватног сектора, мера предузета у поступку контроле у складу са овим законом или мера отписа и конверзије капитала – могла у разумном року отклонити сметње за наставак пословања банке;

3) да је реструктурирање банке у јавном интересу.

НБС је овлашћена да именује једног или више посебних управника у трајању не дужем од годину дана, ако оцени да би промена органа управљања банке у реструктурирању допринела остваривању циљева реструктурирања. Посебни управник преузима функције чланова управног и извршног одбора потребне за постизање циљева реструктурирања банке, а његов рад надзире и контролише НБС.

Пре покретања поступка реструктурирања Народна банка Србије може извршити отпис инструмената капитала банке или одређене инструменте конвертовати у акције банке, а у току поступка реструктурирања Народна банка Србије је дужна да ову меру примени пре одговарајућег инструмента реструктурирања. Отпис и конверзија капитала врше се према следећем редоследу:

1) основни капитал се умањује први, сразмерно износу губитака, а до износа тог капитала;

2) допунски капитал се отписује и/или конвертује у акције банке које се могу укључити у основни капитал банке у мери у којој је потребно за остварење циљева реструктурирања или до укупног износа тих елемената капитала, у зависности од тога шта је мање.

У складу са правилима БРРД, Закон о банкама познаје следеће инструменте реструктурирања:

– продају акција, односно пренос целокупне или дела имовине и обавеза банке у реструктурирању на другу банку, чиме се постиже тржишно решење у проналажењу начина за очување најважнијих функција банке, а осигурани депоненти све време уживају несметани приступ својим депозитима;

– пренос акција банке у реструктурирању или пренос целокупне или дела имовине банци за посебне намене, који се може применити у случају да на тржишту не постоји заинтересована банка, па је држава та која оснива посебну банку која послује до проналажења тржишног решења;

– одвајање имовине, што подразумева управо преузимање лоших кредита. Применом овог инструмента могу се остварити већи приходи од наплате ове имовине ако њоме управља посебно правно лице (као што је Агенција за осигурање депозита) него што би се ти приходи остварили у случају уновчења ове имовине у редовном стечајном поступку;

– расподелу губитака, која омогућава да губитке у првом реду снесе акционари, а онда и необезбеђени повериоци, чиме се такође постиже заштита буџетских и других јавних средстава. Механизам примене овог инструмента састоји се у отпису потраживања поверилаца, односно у поништењу акција или смањењу њихове номиналне вредности и конверзији потраживања поверилаца у акције.

Пре него што донесе одлуку о реструктурирању одређене банке, Народна банка Србије израђује „тест најмањег трошка“, који треба да покаже које је решење за банку најјефтиније и најцелисходније, имајући у виду циљеве реструктурирања. Како би се заштитили акционари и повериоци, пре доношења ове одлуке ревизорска кућа ради независну процену имовине и обавеза банке како би се на објективан и фер начин показало финансијско стање у банци.

Поред измена које се односе на оквир за опоравак и реструктурирање, извршене су и одређене измене у оквиру за пословање банака, од којих су најзначајније:

укидање засебних (појединачних и збирних) лимита за лица повезана с банком, у циљу даљег усклађивања са међународним стандардима;

измене у појму „повезаних лица“ – уместо учешћа од 5%, за утврђивање повезаности се захтева најмање знатно или контролно учешће (више од 20%) уз очекивано веће ангажовање банака у утврђивању економске повезаности;

укључење инвестиционих некретнина у показатељ улагања од 60% капитала банке;

брисање одредаба Закона о банкама којима се предвиђа надлежност Народне банке Србије за утврђивање да је дошло до повреде конкуренције, односно за давање сагласности на концентрацију коју банка спроводи на финансијском тржишту;

унапређење одредаба које се односе на контролни поступак уз поједностављење мера (укидање налогодавног писма) и проширење листе могућих налога које Народна банка Србије може изрећи, као и одредаба које се односе на новчано кажњавање банке и њених органа управљања.

Измене у подзаконској регулативи

У оквиру своје регулаторне надлежности у области контроле пословања банака Народна банка Србије је током првог тромесечја 2015. године донела следеће подзаконске акте:

У јануару текуће године, Одлуку о измени Одлуке о извештавању банака („Службени гласник РС“, бр. 4/2015), као и Одлуку о измени Одлуке о објављивању података и информација банке („Службени гласник РС“, бр. 4/2015), којима се садржински мењају поједини прилози, који су саставни део ових подзаконских аката.

Одлуку о мерама за очување стабилности финансијског система у вези с кредитима индексираним у страној валути („Службени гласник РС“, бр. 21/2015), чији је циљ очување и јачање стабилности финансијског система Републике Србије, адекватније управљање ризицима банака, као и боља заштита корисника финансијских услуга, који су примарно погођени негативним последицама актуелних кретања на међународним девизним тржиштима. Овом одлуком се на системски начин приступа решавању сложеног проблема валутно индексираних стамбених кредита, уз пуно уважавање слободе уговарања, с једне стране, и императивних прописа с друге стране. Као регулатор банкарског тржишта, Народна банка је усвојила решење које помаже грађанима да превазиђу тешкоће у отплати кредита у швајцарским францима, као и у случају једностраног подизања каматних маржи од стране банака.

Одлука о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке („Службени гласник РС“, бр. 25/2015), усвојена је од стране Извршног одбора Народне банке Србије 12. марта 2015. године, у циљу усклађивања са Одлуком о мерама за очување стабилности финансијског система у вези с кредитима индексираним у страној валути и то прецизирањем услова за рачунање доцње према накнадно уговореном датуму доспећа.

Одлука о изменама и допунама Одлуке о спољној ревизији банака („Службени гласник РС“, бр. 18/2015), усвојена је од стране Извршног одбора 12. фебруара 2015. године.

Одлуку о ближим условима и начину вршења контроле банака и посебне ревизије банке („Службени гласник РС“, бр. 30/2015) Извршни одбор Народне банке Србије је усвојио 26. марта 2015. године.

Истог дана, усвојена је и Одлука о ближим условима и начину обављања привремене управе у банци („Службени гласник РС“, бр. 30/2015), којом се прописују ближи услови и начин обављања привремене управе у банци, односно услови за именовање привременог управника, његова овлашћења и обавезе, циљеви и задаци привремене управе, мандат привременог управника, извештавање Народне банке Србије и друга питања значајна за обављање привремене управе у банци, као и Одлука о финансијској подршци унутар

банкарске групе („Службени гласник РС“, 30/2015) којом се прописују ближи услови за давање претходне сагласности за закључење споразума о финансијској подршци унутар банкарске групе и документација која се подноси уз захтев за давање те сагласности, а ближе се уређују и услови за пружање финансијске подршке унутар банкарске групе, садржај информација о закљученим споразумима о финансијској подршци које се обавезно објављују, као и услови, начин и рокови њиховог објављивања. Усвајањем наведених подзаконских аката, Народна банка Србије је испунила обавезу из Закона о банкама („Службени гласник РС“, бр.107/2005, 91/2010 и 14/2015) да ове области ближе уреди. Оба прописа су ступила на снагу 1. априла 2015. године.

